

BASEL II - PILAR III

**OFFENTLIGGJØRING AV FINANSIELL INFORMASJON
ETTER KAPITALKRAVFORSKRIFTEN**

PR. 31.12.2012

1.	INNLEDNING	3
2.	BASEL II – KAPITALDEKNINGSREGLER	3
2.1	PILAR 1 - MINIMUMSKRAV TIL ANSVARLIG KAPITAL	3
2.2	PILAR 2 - VURDERING AV SAMLET KAPITALBEHOV OG TILSYNSMESSIG OPPFØLGING	4
2.3	PILAR 3 - OFFENTLIGGJØRING AV FINANSIELL INFORMASJON	4
2.4	BASEL III/CRD IV	4
3.	ANSVARLIG KAPITAL OG KAPITALKRAV	5
3.1	ANSVARLIG KAPITAL	5
3.2	KAPITALKRAV	5
4.0	STYRING OG KONTROLL AV RISIKO	5
4.1	PROSESS FOR VURDERING AV RISIKOEKSPONERING OG KAPITALBEHOV (ICAAP)	6
4.2	RISIKOOMRÅDER	6
4.3	ORGANISERING OG ANSVAR	7
5.0	RISIKOOMRÅDER	8
5.1	KREDITTRISIKO	8
5.1.1	Risikoklassifiseringsmodell	9
5.1.2	Porteføljeinformasjon	11
5.1.3	Motpartsrisiko for derivater	13
5.1.4	Verdimåling av finansielle eiendeler	14
5.1.5	Mislighold og nedskrivninger av finansielle eiendeler	14
5.1.6	Beregning av kapitalbehov	14
5.2	MARKEDSRISIKO	15
5.3	LIKVIDITETSRISIKO	16
5.4	OPERASJONELL RISIKO	16
5.5	FORRETNINGSRISIKO / STRATEGISK RISIKO	17
5.6	Andre identifiserte risikoformer	17
6	UTBYTTEPOLITIKK	18
7	VURDERING AV KAPITALBEHOVET	18

1. INNLEDNING

Dette dokumentet gir en beskrivelse av risiko- og kapitalstyring i Pareto Bank og dekker krav i kapitalkravsforskriften om offentliggjøring av finansiell informasjon (Pilar III) i henhold til Basel II regelverket.

Informasjonen som fremkommer er basert på tall per 31.12.2012 om ikke annet er opplyst, og oppdateres normalt årlig. Banken gjennomfører minimum årlig en analyse av kapitalbehovet for å vurdere om det er samsvar mellom valgt risikonivå og bankens soliditet (Pilar II). Dette dokument vil bli oppdatert i samsvar med analysen som gjøres.

For ytterligere informasjon om bankens finansiell stilling og utvikling vises det til bankens års- og delårsrapporter mv. som er tilgjengelig på bankens hjemmeside www.paretobank.no.

Pareto Banks regnskaper er utarbeidet i overensstemmelse med forenklet International Financial Reporting Standards (forenklet IFRS), regnskapslovens § 3-9 og forskrift om årsregnskap for banker og finansieringsforetak § 1-5. Banken inngår ikke i konsern og utarbeider kun selskapsregnskap (morbank).

2. BASEL II – KAPITALDEKNINGSREGLER

Fra 1. januar 2007 ble nytt kapitaldekningsregelverk (Basel II) innført i Norge med formål om å skape større samsvar mellom risiko og kapital i institusjonene. Kravene favner videre enn det tidligere minstekravet til kapitaldekning gjennom mer risikosensitive kapitalkrav, fokus på styring og kontroll, tettere tilsyn og mer informasjon til markedet. Det nye regelverket baserer seg på 3 pilarer.

- Pilar 1 - Minimumskrav til ansvarlig kapital
- Pilar 2 - Vurdering av samlet kapitalbehov og tilsynsmessig oppfølging
- Pilar 3 - Offentliggjøring av finansiell informasjon

Under er det redegjort nærmere for innholdet i de enkelte pilarene.

2.1 Pilar 1 - Minimumskrav til ansvarlig kapital

Minstekravet til kapitaldekning er 8,00 %. Minstekravet omfatter krav til sammensetning av ansvarlig kapital, krav til beregningsgrunnlaget for kredittrisiko samt eksplisitte kapitalkrav for operasjonell risiko og markedsrisiko.

Kapitaldekningsregelverket gir bankene mulighet til å benytte ulike metoder for å beregne kapitalkravet, som vist under:

Kredittrisiko	Markedsrisiko	Operasjonell risiko
Standardmetoden	Standardmetoden	Basismetoden
Grunnleggende IRB-metode	Interne målemetoder	Sjablongmetoden
Avansert IRB-metode		Avansert IRB-metode

Pareto Bank har valgt standardmetoden for beregning av kapitalkravet for kredittrisiko og basismetoden for beregning av kapitalkravet for operasjonell risiko. Banken har ingen handelsportefølje eller eksponering som gjør at banken p.t. omfattes av kapitalkravet for Markedsrisiko.

Etter standardmetoden for beregning av kapitalkravet for kredittrisiko spesifiseres bankens eiendeler/-forpliktelser i ulike engasjementskategorier med ulike vekter for kapitalkrav. Vektene avhenger av motpart, sikkerheter og type engasjement og om disse er i mislighold eller ikke.

Etter basismetoden for beregning av kapitalkravet for operasjonell risiko beregnes kapitalkravet som 15 % av gjennomsnittlig inntekt siste 3 år.

Se også kapitalkravsforskriften for nærmere beskrivelse av beregningsmetodene.

2.2 Pilar 2 - Vurdering av samlet kapitalbehov og tilsynsmessig oppfølging

Pilar 2 er basert på at banken minimum årlig skal gjennomføre en intern prosess (ICAAP) for å vurdere om det er samsvar mellom risikonivå og bankens kapitalbehov. I dette ligger det at banken må vurdere størrelse og sammensetning av den samlede kapitalen som banken vurderer at den må holde i forhold til risikoprofil. Kapitalbehovet må også vurderes i forhold til Pilar 1-kravet og nivået på faktisk ansvarlig kapital. Det skal også utarbeides en strategi og plan for å opprettholde bankens soliditet og hvordan banken har til hensikt å tilpasse sitt kapitalnivå fremover. Ansvar for dette tilligger styret.

Tilsynsmyndighetene skal gjennomgå og evaluere bankens interne vurdering av kapitalbehov og strategi. I tillegg skal tilsynsmyndighetene overvåke og sikre overholdelse av de myndighetspålagte kapitalkravene. Tilsynsmyndighetene vil iverksette passende tilsynsmessige tiltak om de ikke er tilfreds med resultat av prosessen.

2.3 Pilar 3 - Offentliggjøring av finansiell informasjon

Pilar 3 skal supplere minimumskravene i Pilar 1 og den tilsynsmessige oppfølging i Pilar 2. Pilar 3 skal bidra til økt markedsdisiplin gjennom krav til offentliggjøring av finansiell informasjon for å bidra til at ulike markedsaktører kan vurdere bankens risikonivå, bankens styring og kontroll med risikoene samt bankens kapitalisering.

Kravet innebærer at banken skal offentliggjøre beregning av kapitalkravet herunder spesifisering av risikovektet beregningsgrunnlag og ansvarlig kapital samt styring og kontroll. Det skal beskrives de metoder banken bruker for å vurdere kapitalbehovet og rutiner for kontroll og styring av de ulike risikoer. Det er krav om at informasjonen skal offentliggjøres på internett.

2.4 Basel III/CRD IV

Basel III introduserer en rekke nye krav som innebærer høyere krav til minimumsnivåer på kapitaldekning og strengere krav til kvalitet på tellende ansvarlig kapital, samt nye og strengere krav til likviditet. Arbeidet med dette regelverket er videreført i EU i form av forslag til nytt kapitalkravsdirektiv (CRD IV), som innføres i Norge gjennom EØS-avtalen.

Forslaget medfører en rekke reguleringsendringer:

1. Regulerer tilsynsmyndighetenes virksomhet og foretaksstyring i institusjonene:

- Tilsynspraksis, herunder pilar 2-vurderinger
- Forholdet mellom tilsynsmyndigheter i hjemland og vertsland
- Bestemmelser om kapitalbuffer

2. En forordning med bestemmelser som berører institusjonene direkte:

- Kvalitative og kvantitative kapitalkrav
- Likviditetskrav (LCR2 – NSFR3)
- Bestemmelser om store engasjementer
- Offentliggjøring av finansiell informasjon – pilar 3

Med forbehold om at Stortinget vedtar lovendringene i henhold til departementets forslag (Prop. 96 L (2012-2013)) vil kravene gjelde fra 1. juli 2013. Etter de nye reglene er det minstekrav til ren kjernekapital, kjernekapital og ansvarlig kapital. I tillegg kreves kapitalbuffer som skal oppfylles med ren kjernekapital som ikke er benyttet til å dekke minstekravene. En finansinstitusjon som omfattes av de nye reglene må per 1. juli 2013 minst ha ren kjernekapitaldekning på 9 prosent, kjernekapitaldekning på 10,5 prosent og kapitaldekning på 12,5 prosent for å dekke minste- og bufferkravene. Fra 1. juli 2014 økes kravene til minst å ha ren kjernekapitaldekning på 10 prosent, kjernekapitaldekning på 11,5 prosent og kapitaldekning på 13,5 prosent for å dekke minste- og bufferkravene. I tillegg kommer motsyklisk konjunkturbuffer på fra 0 % til 2, 50 % i form av ren kjernekapital. Motsyklisk konjunkturbuffer skal håndheves av Norges Bank og skal varsles 12 mnd. før den innføres.

Det nye kapitalkravsdirektivet innebærer også nytt regelverk for likviditet. Nye likviditetsindikatorer er introdusert, som måler henholdsvis kortsiktig likviditet, LCR, og langsiktig finansiering, NSFR. Det forventes at indikatorene blir implementert regulatorisk i 2015 (LCR) og 2018 (NSFR). Imidlertid er det sannsynlig at markedet vil tilpasse seg i forkant. Fra tredje kvartal 2011 har Pareto Bank rapportert LCR til Finanstilsynet.

3. ANSVARLIG KAPITAL OG KAPITALKRAV

Under følger en oversikt over bankens ansvarlige kapital og minimumskravet til ansvarlig kapital etter Pilar 1 beregnet etter standardmetoden for kredittrisiko og basismetoden for operasjonell risiko pr. 31.12.2012.

3.1 Ansvarlig kapital

(NOK 1.000)	31.12.2012	31.12.2011
Ansvarlig kapital		
Aksjekapital	510 000	510 000
Overkursfond	225 469	225 469
Øvrig egenkapital	76 335	34 228
Sum egenkapital	811 804	769 697
Fradrag utsatt skattefordel	0	0
Fradrag andre immaterielle eiendeler	-26 290	-26 226
Sum ren kjernekapital	785 514	743 471
Hybridkapital uten incentiv til tilbakebetaling og uten fast løpetid	236 000	126 000
Sum kjernekapital/ansvarlig kapital	1 021 514	869 471

3.2 Kapitalkrav

Tabellen viser kapitalkrav for bankens balanse- og utenom balanseposter (garantier og ubenyttede kredittrammer) fordelt på engasjementskategori.

(NOK 1.000)	Balanse	Poster utenom balansen	Engasjements-beløp	Justering av engasjem. beløp på konv. faktor	Beregningsgrunnlag	Kapitalkrav
Stater	123 392	-	123 392	-123 392	-	-
Kommuner	63 740	-	63 740	-50 992	12 748	1 020
Offentlige eide foretak	106 192	-	106 192	-106 192	-	-
Institusjoner	752 265	-	752 265	-601 812	150 453	12 036
Foretak	5 836 427	1 406 436	7 242 863	-1 173 795	6 069 068	485 526
Engasjementer med pant i eiendom	451 080	67 619	518 699	-304 756	213 943	17 115
Forfalte engasjementer	62 972	2 677	65 649	-27 549	38 100	3 048
Obligasjoner med fortrinnsrett	455 146	-	455 146	-409 631	45 515	3 641
Andeler i veripapirfond	51 740	-	51 740	-	51 740	4 139
Øvrige engasjementer	385 414	230 361	615 775	-283 549	332 226	26 578
Kapitalkrav kredittrisiko standardmetoden (SA)	8 288 368	1 707 093	9 995 461	-3 081 668	6 913 793	553 105
Kapitalkrav for markedsrisiko					-	-
Kapitalkrav for operasjonell risiko					186 338	14 907
Fradrag i kapitalkravet					(5 900)	(472)
Minimumskrav til ansvarlig kapital					7 094 230	567 540
Ansvarlig kapital						1 021 515
Overskudd av ansvarlig kapital						453 975

Bankens beholdning av sertifikater, obligasjoner har i hovedsak motpart i engasjementskategoriene Stater og sentralbanker, Lokale og regionale myndigheter og (finans-) Institusjoner.

4.0 STYRING OG KONTROLL AV RISIKO

Risikostyring og internkontroll er hva banken gjennom organisering og rutiner gjør for å sikre sine og kundenes verdier og en forsvarlig drift. Måloppnåelse forutsetter systematisk strategiarbeid og planlegging, identifisering av risikoforhold, valg av risikoprofil, samt etablering og gjennomføring av kontrolltiltak for å trygge at målene nås.

4.1 Prosess for vurdering av risikoeksponering og kapitalbehov (ICAAP)

ICAAP er bankens styringsverktøy for analyse og vurdering av bankens faktiske og fremtidige kapitalbehov i forhold til valgt risikonivå. Dette for å sikre en effektiv og hensiktsmessig prosess for styring av bankens risiko- og kapitalanvendelse.

Banken gjennomfører analyser av hele sin virksomhets risikonivå og kapitalbehov for å vurdere om det er samsvar mellom valgt risikonivå og bankens soliditet (ICAAP).

- a) ICAAP omfatter:
- analyse og vurdering av bankens faktiske og fremtidige kapitalbehov
  - analyse og vurdering av risikonivå for å sikre at kapitalbehovet er i samsvar med valgt risikonivå og bankens soliditet
  - iverksettelse av nødvendige tiltak om situasjonen tilsier dette
- b) ICAAP skal sikre:
- at risikonivået er bestemt og lagt på et forsvarlig nivå
  - en optimal og hensiktsmessig kapitalanvendelse
  - risikostyring gjennom gode systemer og rutiner for måling, oppfølging og kontroll av bankens aktiviteter
  - relevant ledelsesmessig styring og intervensjoner
- c) ICAAP overvåkes ved:
1. minimum årlig ICAAP-prosess
  2. periodisk ekstern vurdering av ICAAP-arbeidet
  3. månedlig rapportering av regulatoriske krav og interne rammer til styret
  4. ledergruppen løpende diskuterer bankens forretningsaktiviteter og risikonivå
  5. løpende engasjementsgjennomgang, overvåking og rapportering av bankens kredittrisiko
  6. daglig rapportering av markeds- og likviditetsrisiko

4.2 Risikoområder

Pareto Bank eksponeres for ulike typer risiko og de viktigste er:

Kredittrisiko

Risikoen for at et låne- eller garantiengasjement går i mislighold, og kunden eller annen motpart ikke oppfyller sine avtalte forpliktelser overfor banken. Herunder også at sikkerheter er mindre effektive enn forventet.

Konsentrasjonsrisiko

Risiko knyttet til høy samlet kreditteksponering mot enkelt motparter, utsteder av sikkerhet, tilknyttede grupper av motparter eller geografiske områder eller har samme type virksomhetsområde.

Markedsrisiko

Risiko for tap som følge av endringer i observerbare underliggende markedsкурser som renter, verdipapir- og valutakurser.

Likviditetsrisiko

Risiko for at banken ikke er i stand til å finansiere økning i utlån eller til å gjøre opp for sine forpliktelser ved forfall.

Operasjonell risiko

Risiko knyttet til tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil eller eksterne hendelser.

Forretningsrisiko / strategisk risiko

Risiko for tap som følge av strategiske beslutninger og risiko knyttet til uventede inntekts- og kostnadsendringer

Andre identifiserte risikoformer

Av annen risiko kan nevnes endringer i rammevilkår, nye regelverk som kan påvirke bankens kostnader og inntekter, herunder endringer i kapital- og likviditetskrav, skatteregler samt endringer i sikringsfondet for garanterte innskudd mv.

Videre har banken også renommérisiko knyttet til kunder, motparter, samarbeidspartnere og/eller myndigheter. En del av ICAAP-prosessen er også basert på skjønn og forutsetninger og ikke på erfaringstall fra løpende aktivitet/portefølje.

4.3 Organisering og ansvar

Risikostyring, internkontroll og ICAAP i Pareto Bank er en kontinuerlig og systematisk prosess som involverer alle områder/avdelinger i banken. Styret har vedtatt policyer og retningslinjer som skal sikre effektiv styring av risiko og kapital, herunder beredskapsplaner for å sikre en betryggende kapital- og likviditetssituasjon.

Banken har en hovedgjennomgang pr. år samt jevnlig oppfølging fra den enkelte leder for de ulike avdelingene i banken.

Bankens administrerende direktør utarbeider årlig en samlet vurdering av risikosituasjonen som forelegges styret til behandling.

Utarbeidelse, kvalitetskontroll og godkjenning av ICAAP gjøres av styret årlig i samarbeid med administrasjonen.

Det er et mål at gjennomføring av risikostyring, internkontroll og ICAAP sees i sammenheng i forbindelse med utarbeidelsen og behandling av årlig forretningsplan/budsjett.

Styret i banken har følgende ansvar:

Styret skal påse at banken har hensiktsmessige systemer for risikostyring og internkontroll, herunder:

1. at det er klar ansvarsdeling mellom styret og daglig ledelse fastsatt i instruks for styret og daglig leder,
2. at banken har en klar organisasjonsstruktur,
3. fastsette mål og strategi, samt overordnede retningslinjer for virksomheten. Det skal fremgå hvilken risikoprofil banken skal ha, samt hvilke risikorammer som gjelder der hvor dette er relevant,
4. fastsette prinsipper for risikostyring og internkontroll for banken som helhet og innenfor hvert enkelt virksomhetsområde,
5. påse at risikostyringen og internkontrollen blir etablert i samsvar med lover og forskrifter, vedtekter, pålegg fra Finanstilsynet og retningslinjer gitt av styret til administrasjonen,
6. påse at risikostyringen og internkontrollen er gjennomført og overvåket, blant annet gjennom behandling av rapporter utarbeidet i samsvar med internkontrollforskriften og etter forskrift om kapitalkrav (ICAAP).
7. vurdere bankens faktiske og fremtidige kapitalbehov i sammenheng med valgt risikonivå og iverksette nødvendige tiltak for å sikre dette,
8. avgjøre om banken skal ha internevisjon,
9. evaluere sitt arbeid og sin kompetanse knyttet til bankens risikostyring og internkontroll minimum årlig.

Administrerende direktør har følgende ansvar:

1. sørge for å etablere en forsvarlig risikostyring og internkontroll på basis av en vurdering av aktuelle risikoer etter retningslinjer fastsatt av styret,
2. løpende følge opp endringer i bankens risikoer, og påse at bankens risikoer er forsvarlig ivaretatt i samsvar med styrets retningslinjer,
3. gi styret relevant og tidsriktig informasjon som er av betydning for bankens risikostyring og internkontroll, herunder informasjon om nye risikoer,
4. påse at bankens risikostyring og internkontroll er systematisk og dokumentert,
5. påse at risikostyringen og internkontrollen blir gjennomført og overvåket på en forsvarlig måte,
6. analysere og vurdere bankens faktiske og fremtidige kapitalbehov i sammenheng med valgt risikonivå og iverksette nødvendige tiltak for å sikre dette,
7. i takt med utviklingen av banken vil videreutvikle modeller og metoder tilpasset virksomheten for å analysere og vurdere risikonivå-/profil og kapitalbehov.

Revisor:

Banken har ikke egen internrevisjon. Bankens eksterne revisor gjennomgår om policyer, rutiner og instruksjoner etterleves, samt vurderer om bankens modellverk for risiko- og kapitalstyring gir et riktig uttrykk for bankens samlede risiko- og kapitalstatus. Ekstern revisor gjennomgår årlig bankens interne kontroll og gjennomføring av ICAAP-prosessen.

5.0 RISIKOOMRÅDER

Under følger en gjennomgang av de ulike risikotyper banken er eksponert for, hvordan risikoen er avdekket/håndtert og en vurdering av bankens kapitalbehov

5.1 Kredittrisiko

Kredittrisiko er den risiko en bank har for at et låne- eller garantiengasjement går i mislighold, og kunden ikke oppfyller sine avtalte forpliktelser overfor banken. Bankens kredittrisiko påvirkes bl.a. av den generelle økonomiske utviklingen og bankens håndverk ved innvilgelse og oppfølging av kredittengasjementer.

Bankens Kreditthåndbok herunder Kredittpolicy og Kredittstyringsnotat gir retningslinjer og rammer for all kredittgivning. Hovedprinsippet er at en debitor skal være solid, med akseptabel kontantstrøm, og fortrinnsvis verdibestendig pantet. I tillegg skal banken kjenne sine kunder godt. Nye, og ikke kjente kunder skal vurderes nøye, og det skal normalt innhentes referanser i tillegg til at alle offentlige registre sjekkes behørig.

Fullmaktstrukturen er slik at kredittbeslutninger over et gitt nivå skjer i Kredittkomité eller styret. Kredittsaker utenom bankens kredittpolicy løftes alltid ett nivå i fullmaktstrukturen. Det legges til grunn konsensusbeslutninger i disse organene når det gjelder kredittbeslutninger. Alle engasjementer og motparter skal gjennomgås minimum en gang pr. år. Policydokumentene, rutineverket og kredittklassifiseringssystemet inngår som en del av bankens kreditthåndbok.

Pareto Bank har et bevisst forhold til diversifisering av utlånsporteføljen hva gjelder bransje, sikkerhet og størrelse på enkeltengasjementer. Banken søker å diversifisere mellom ulike segmenter. Videre søker banken å unngå risiko i sektorer/bransjer hvor banken ikke har tilstrekkelig kompetanse eller er usikre på den generelle fremtidige risikoen i segmentet. For å unngå for stor konsentrasjonsrisiko er det et ønske å diversifisere utlånsporteføljen i ulike bransjer, segmenter og strukturer, risikoklasser og beløpsstørrelser. Det er her satt langsiktige mål for kredittporteføljen.

Når det gjelder andelen store engasjementer, har banken som hovedregel at et enkeltengasjement ikke skal utgjøre mer enn 10 % av ansvarlig kapital mot en enkelt kunde og 15 % på konsolidert basis. Dette for å unngå for stor risikokonsentrasjon. Videre er det slik at banken risikerer at andelen mislighold og tap øker forholdsmessig mye dersom større engasjementer går i mislighold. For engasjementer som overstiger denne grensen vil kravet til debitor og sikkerhet være skjerpet. Banken skal også kunne møte uforutsette kredittbehov hos kundene. Det er også satt en grense for andel av store engasjementer (> 10 % av ansvarlig kapital) på maksimalt 50 % av samlet kreditteksponering.

Restrisiko ved at sikkerheter er mindre effektive enn forventet, er en naturlig del av kredittvurderingene både ved innvilgelse og i den løpende oppfølging. Dette håndteres ved forsvarlig lave belåningsgrader på sikkerhetene og vurdering av disses verdier og omsettelighet. Imidlertid legges det alltid til grunn at debitor har god betjeningsevne og denne stresstestes gitt ulike scenarioer som f. eks. ledighet, økt rentenivå, fall i leieinntekter og ratenivå mv.

Der banken har sikkerhet i ulike verdipapirer vil banken vurdere motparts-/kredittrisiko på hvert enkelt verdipapir. Belåningsgrader på alle aksjer og obligasjoner banken belåner, kredittklareres enkeltvis i forkant av relevant beslutning. Videre vil det finne sted en løpende overvåking og minimum årlig en kredittvurdering av motpartene med tilhørende belåningsgrader.

Banken vil også ha en kredittrisiko på utstedere av obligasjoner, sertifikater og derivater. Det er lagt opp til strenge krav til hvilke motparter banken kan investere i, løpetid på disse og krav til rating. Investerings-/kreditlinjer skal kredittklareres i relevant beslutning. Videre vil det finne sted en løpende overvåking og minimum årlig kredittvurdering av motpartene

Banken tilbyr også boliglån/-kreditter til sine primærkunder. Foruten forsvarlige belåningsgrader legges det til grunn at debitor har god betjeningsevne som også stresstestes gitt ulike scenarioer som økt rentenivå og fall i inntekter.

Banken vil over tid få en geografisk og bransjemessig konsentrasjonsrisiko innen visse segmenter og mot ulike sikkerheter. Det legges til grunn at denne risiko hensyntas gjennom et tilstrekkelig kapitalbehov for porteføljen. Det samme forhold gjelder konsentrasjon rundt enkeltdebitorer og deres samlede eksponering.

Bankens kredittpolicy tilsier som hovedregel at engasjementer skal være fullt ut sikret med pant i eiendom, verdipapirer eller annen kvalifisert sikkerhet. Samtlige engasjementer strestestes ved inngåelse og ved årlige engasjementsgjennomganger for å vurdere robustheten i engasjementene i et "worst-case" scenario, både i forhold til betjening og i forhold til verdien av bankens sikkerheter.

5.1.1 Risikoklassifiseringsmodell

Risikoklassifisering skal danne grunnlag for enhetlig vurdering av den kredittrisiko banken tar på seg i forbindelse med utlån, kreditter og garantier og egne investeringer i verdipapirer. Modellen danner også grunnlag for risikoprising av engasjementene. Hvert engasjement klassifiseres ved inngåelse samt i forbindelse med engasjementsgjennomganger, eller ved kjente endringer i engasjementet eller verdien av pantet.

Risikoklassifiseringen gjøres i to dimensjoner, henholdsvis debitor og sikkerhetsdimensjonen. I debitor dimensjonen vurderes kundens tilbakebetalingsevne, dvs. kundens kontantstrøm og kvaliteten på denne samt kundens soliditet. I sikkerhetsdimensjonen vurderes kvaliteten på pantet, dets likviditet og dets evne til å tåle svingninger i markedsverdier over tid. Klassifiseringen vil variere fra A til E i hver av dimensjonene. Dette gir en risikomatrix med inntil 25 risikoklasser som igjen er gruppert som følger:

Sikkerhet	Debitor				
	A	B	C	D	E
A	AA	BA	CA	DA	EA
B	AB	BB	CB	DB	EB
C	AC	BC	CC	DC	EC
D	AD	BD	CD	DD	ED
E	AE	BE	CE	DE	EE

Klassifisering av debitor:

I debitor dimensjonen vurderes kundens tilbakebetalingsevne, dvs. kundens kontantstrøm og kvaliteten på denne samt kundens soliditet. Banker legger til grunn ulike beregningsmodeller for klassifisering av debitor og sikkerhet.

- a. *Ordinære næringslivskunder*
  - Nøkkeltall fra regnskapet som likviditetsgrad, rentedekningsgrad, gjeldsbetjeningsevne og egenkapitalandel mv.
- b. *Prosjektkunder hvor det er løpende kontantstrøm*
  - Prosjektvurderingsmodell for beregning av kontantstrøm over de neste 10 år
  - Parametere er rater/leieinntekter, driftskostnader, finanskostnader, avskrivninger
  - Nøkkeltallene i regnskapssimuleringen danner utgangspunktet for klassifiseringen
- c. *Prosjektkunder hvor kontantstrøm kommer ved slutten av prosjektet*
  - Prosjektvurderingsmodell basert på budsjetterte tallstørrelser
  - Parametere er salgspriser, utviklingskostnader (entreprise), tomtebelastning, uforutsette kostnader, finanskostnader og krav til forhåndssalg
  - Nøkkeltallene i regnskapssimuleringen danner utgangspunktet for klassifiseringen
- d. *Verdipapirfinansiering*
  - Beregningsmodellen er en kontantstrømmodell som beregner gjeldsgrad før og etter en stresstest. Hensyntar i større grad debitors verdijusterte egenkapital.
- e. *Boliglån/-kreditter*
  - Beregningsmodellen er en kontantstrømmodell som beregner gjeldsgrad før og etter en stresstest.

For alle gjelder en kvalitativ vurdering av kompetanse, ledelse, marked, konkurrenter, offentlig risiko mv.

Klassifisering av sikkerhet

I sikkerhetsdimensjonen vurderes kvaliteten på pantet, dets likviditet (restverdi) og dets evne til å tåle svingninger i markedsverdier over tid. Hver aktivaklasse vil ha ulik finansierungsgrad avhengig av volatilitetsvurdering og sikkerhetens omsettelighet.

Banken har besluttet følgende sjablongmessige sikkerhetsverdier på ulike aktivaklasser:

Aktivaklasse	Sikkerhetsverdi (vekt)
Bankgaranti *)	100 %
Kontantdepot	100 %
Statsgaranti*)	100 %
Kommunal garanti *)	100 %
Statsobligasjoner	95 %
Kommunale obligasjoner*)	95 %
Selskapsobligasjoner *)	fra 0 % til 70 %
Fast eiendom	85 %
Aksjer i ubelånte eiendoms AS'er **)	80 %
Shipping og offshore	70 %
Børsnoterte aksjer ***)	fra 0 % til 80 %
Unoterte aksjer og Oslo Axxess	Fra 0 % til 30 % (etter kvalitativ vurdering)
Varelager/fordringer	30 %
Utvisomt gode kausjoner	100 %

* Norske motparter

**) Forutsettes at det tinglyses urådighet i vår favør i AS'ets eiendommer.

***) Børsnoterte aksjer skal klassifiseres etter volatilitet og likviditet, samt en kvalitativ vurdering av hver enkelt aksje.

Stats, bank og kommunal garantier og kontantdepot:

Denne kategorien anses som sikkerheter uten verdifallsrisiko så fremt sikkerhetene er lik eller større enn engasjements størrelse.

Stats- og kommunale obligasjoner:

Denne kategorien sikkerheter er forbundet med lav verdifallsrisiko. Obligasjoner har et element av renterisiko i seg, for lange obligasjoner kan denne risikoen være relativt betydelig.

Selskapsobligasjoner:

Belåningsgraden for selskapsobligasjoner fastsettes individuelt etter en helhetsvurdering av utsteder og det enkelte papiret. For lån og kreditter sikret med pant i selskapsobligasjoner innenfor rammen av standard produkt for obligasjonskreditter settes risikoklassen til en B.

Aksjer:

Aksjer finansieres etter en vurdering av aksjenes likviditet og volatilitet, men også en kvalitativ vurdering av aksjen. Finansierungsgradene vil derfor variere avhengig av den enkelte aksjen som finansieres.

Banken vil også finansiere fondsstrukturer og vil fastsette finansierungsgrad ut fra en vurdering av fondets risiko. Risikoklassen settes til A dersom det møter standardkriteriene for fastsettelse av finansierungsgrad.

Fast eiendom:

Ved pant i norske eiendommer enten gjennom tinglysning av pantedokumenter eller ved pantsettelse av adkomstdokumenter i borettslag eller boligaksjer med leierett vil en finansgrad på inntil 65 % skal være A, inntil 75 % skal være B og inntil 85 % C.

Shipping og offshore:

Pantsettelse av skip, lektere og offshorefartøyer og borerigger vil en eksponering på inntil 55 % skal være A, inntil 60 % skal være B og inntil 70 % C.

Varelager og pant i utestående fordringer:

Varelager finansieres normalt ikke, men vil eventuelt kunne inngå som en del av en sikkerhetspakke. I utgangspunktet legges varelagerpant inn med 30 % av varelagerets innkjøpskost eller realisasjonsverdi dersom denne er lavere.

Kausjoner:

Kun sikre kausjoner vektlegges, dvs. kausjoner fra kausjonister som vurderes som utvisomt solide selv i et marked som er vesentlig dårligere enn det tidspunkt kausjonsavtalen ble inngått. Kausjonistene skal klassifiseres og ha en risikoklasse på minimum B for å kunne vektlegges 100 %, en C kausjonist vektlegges med maksimalt 35 %.

Stresstest

Det foretas stresstest av alle kredittsaker. Stresstestens form vil avhenge av hva som finansieres og låntaker. For privatpersoner gjøres en automatisk stresstest av kundedimensjonen. For næringskunder gjøres stresstesten separat. Retningsgivende er at de klart viktigste risikoparameterne testes. Dette kan bl.a. omfatte et inntektsbortfall, verdifall, renteøkning samt evt. en gjennomgang av de ulike postene i debitors balanse. Stresstestene vil variere avhengig av type kredittkunde og sikkerhet.

5.1.2 Porteføljefinformasjon

Under følger oppstilling av bankens kredittengasjementer pr. 31.12.2012 fordelt etter risikogrupper/rating, hovedsikkerhet/eksponering, kundegruppe og geografi. Tabellene viser også maksimal kreditteksponering for banken. Bankens kredittisiko er delt i tre porteføljer med ulike karakteristika og oppfølging:

- A. Kredittengasjementer med kunder
- B. Plasseringer i kredittinstitusjoner
- C. Beholdning av sertifikater og obligasjoner

A. Kredittengasjementer med kunder

Samlet kreditteksponering gjelder utlån, garantier og ubenyttede bevilgninger til kunder uten hensyn til eventuell justering for konverteringsfaktor.

Kredittengasjementer fordelt på risikogrupper

(NOK 1.000)	Antall				Kreditteksponering	
	kunder	Utlån	Garantier	Ubenyttede kredittrammer	Sum	Gj.snitt
Ingen/svært liten risiko	318	2 517 122	37 822	940 543	3 495 487	10 992
Liten risiko	189	2 688 081	135 597	470 806	3 294 484	17 431
Moderat risiko	70	1 127 322	14 373	91 295	1 232 990	17 614
Noe risiko	14	344 370	1 796	7 769	353 934	25 281
Stor risiko	0	0	0	0	0	0
Svært stor risiko	0	0	0	0	0	0
Tapsutsatt	2	36 972	2 072	605	39 649	19 824
Verdiendringer , pål. renter. og amortisering	0	20 378	0	0	20 378	0
Utlån til og fordringer på kunder hovedstol	593	6 734 245	191 660	1 511 018	8 436 923	14 228

Kredittengasjementer fordelt etter hovedsikkerhet/eksponering: 1)

(NOK 1.000)				Ubenyttede	Kreditt-
	Utlån	Garantier	kredittrammer	eksponering	
Aksjer og andeler	710 778	45 125	646 486	1 402 389	
Obligasjoner	205 933	0	139 557	345 490	
Næringsseiendom - Kontor	792 915	0	10 661	803 576	
Næringsseiendom - Lager/Kombinasjonsbygg	726 061	20 900	22 979	769 940	
Næringsseiendom - Forretningslokaler	308 847	0	8	308 855	
Næringsseiendom - Bolig	1 765 215	74 531	555 797	2 395 543	
Næringsseiendom - Tomt	730 359	14 910	4 676	749 945	
Næringsseiendom - Annet	465 475	8 288	41 023	514 785	
Maritime næringer	454 950	0	0	454 950	
Boliglån/-kreditter	448 377	2 122	58 405	508 904	
Kontantdepot	15 825	23 989	602	40 416	
Usikret/annet	89 130	1 796	30 825	121 752	
Verdiendringer , pål. renter. og amortisering	20 378	0	0	20 378	
Utlån til og fordringer på kunder hovedstol	6 734 245	191 660	1 511 018	8 436 923	

1) De fleste engasjementer med unntak av ordinære boliglån/-kreditter har normalt sikkerhetsstrukturer som består av flere elementer.

Dette kan være ulike typer sidesikkerheter som eiendom, verdipapirer, kausjoner og kontantdepot mv.

Kredittengasjementer fordelt på kundegrupper

(NOK 1.000)	Utlån	Garantier	Ubenyttede kredittrammer	Kreditt-eksponering
Personkunder	724 796	6 599	267 243	998 637
Jordbruk, skogbruk og fiske	261	0	0	261
Bergverksdrift og utvinning	25 959	0	0	25 959
Industri	38 986	850	1 000	40 836
Bygge- og anleggsvirksomhet	1 373 500	73 470	383 203	1 830 173
Varehandel	34 377	196	5 269	39 841
Transport og lagring	251 635	0	6 000	257 635
Overnattings- og serveringsvirksomhet	50 000	0	0	50 000
Informasjon og kommunikasjon	127 635	1 656	27 364	156 654
Finansierings- og forsikringsvirksomhet	496 946	47 447	200 903	745 297
Omsetning og drift av fast eiendom	3 066 527	45 071	496 156	3 607 754
Faglig , vitenskapelig og teknisk tjenesteyting	190 771	8 072	42 713	241 556
Forretningsmessig tjenesteyting	153 075	8 300	36 940	198 315
Helse-, sosialtjenester og underholdning	6 659	0	2 341	9 000
Utlandet	172 741	0	41 886	214 627
Verdiendringer , pål. renter. og amortisering	20 378	0	0	20 378
Sum kunder, hovedstol etter individuelle nedskrivninger	6 734 245	191 660	1 511 018	8 436 922

Kredittengasjementer fordelt på geografiske områder

(NOK 1.000)	Utlån	Garantier	Ubenyttede kredittrammer	Kreditt-eksponering
Østlandet	817 417	13 179	296 885	1 127 481
Oslo	5 033 450	171 971	809 674	6 015 095
Sørlandet	338 538	5 733	141 446	485 717
Vestlandet	160 681	777	133 586	295 044
Nord Norge og Midt Norge	191 039	0	87 541	278 580
Utlandet	172 741	0	41 886	214 627
Verdiendringer , pål. renter. og amortisering	20 378	0	0	20 378
Sum kunder, hovedstol etter individuelle nedskrivninger	6 734 245	191 660	1 511 018	8 436 922

B. Plasseringer i kredittinstitusjoner

Samlet kreditteksponering gjelder bankens plasseringer i andre kredittinstitusjoner uten hensyn til eventuell justering for konverteringsfaktor.

Fordeling etter rating

(NOK 1.000)	31.12.2012
Ekstern rating S&P, AA- /A-1+	391
Ekstern rating S&P, A+ /A-1+	163 612
Ekstern rating S&P, A /A-1	0
Ekstern rating S&P, BBB+/A-2	0
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	164 003

C. Beholdning av sertifikater og obligasjoner

Klassifisering av utstedere etter sektor (NOK 1.000)	31.12.2012
Stat	23 317
Kommune	169 932
Kredittforetak	584 186
Bank	153 659
Energi	0
Industri	13 035
Forsikring	92 576
Maritime næringer	25 557
Sertifikater og obligasjoner	1 062 261

Klassifisering av utstedere etter rating (NOK 1.000)	31.12.2012
AAA	546 131
AA-/AA/AA+	40 305
A-/A/A+	179 292
BBB-/BBB/BBB+	148 933
BB	134 565
B-	13 035
Sertifikater og obligasjoner	1 062 261

For utstedere som ikke har offisiell rating er "skyggeratingen" fra DNB NOR og Nordea lagt til grunn.

5.1.3 Motpartsrisiko for derivater

Pareto Bank benytter derivater for å avdekke rente- og valutarisiko som oppstår som følge av bankens ordinære virksomhet.

Derivater handles med flere ulike motparter. Det er lagt opp til strenge krav til hvilke motparter banken kan investere i, løpetid på disse og krav til rating. Investerings-/kredittlinjer kredittklareres i relevant besluttsende organ. Videre vil det finne sted en løpende overvåking og minimum årlig kredittvurdering av motpartene

Oversikten under viser de finansielle derivaters nominelle verdier fordelt på type derivat i tillegg til positive og negative markedsverdier. Positive markedsverdier blir bokført som eiendel i balansen, mens negative markedsverdier blir bokført som gjeld.

Per 31.12.2012 (NOK 1.000)	Nominelle verdier	Positive markedsverdier	Negative markedsverdier
Renterelaterte kontrakter			
Renteswapper	2 368 050	36 027	11 135
FRA-kontrakter	200 000	0	0
Sum renterelaterte kontrakter	2 568 050	36 027	11 135
Valutarelaterte kontrakter			
Terminkontrakter	665 517	18 858	588
Sum valutarelaterte kontrakter	665 517	18 858	588
Finansielle derivater	3 233 567	54 885	11 723

5.1.4 Verdimåling av finansielle eiendeler

Verdimåling til virkelig verdi

Virkelig verdi er det beløp en eiendel kan byttes i, eller en forpliktelse kan gjøres opp i mellom uavhengige parter. Ved beregning legges forutsetning om fortsatt drift til grunn og avsetning for kredittrisiko i instrumentet blir inkludert ved verdsettelsen.

For øvrige finansielle instrumenter som innskudd og utlån fra kunder og kredittinstitusjoner med rentebinding, beregnes kontraktsfestede kontantstrømmer neddiskontert med markedsrente inklusive en kredittrisikomargin på balansetidspunktet.

Verdimåling til amortisert kost

Finansielle instrumenter som ikke måles til virkelig verdi, måles til amortisert kost og inntektene beregnes etter instrumentets internrente. Internrenten fastsettes ved diskontering av kontraktsfestede kontantstrømmer innenfor forventet løpetid. Kontraktstrømmen inkluderer etableringsgebyrer og direkte transaksjonskostnader som ikke betales av kunden, samt eventuell restverdi ved utløpet av forventet løpetid. Amortisert kost er nåverdien av disse kontantstrømmer neddiskontert med internrenten.

5.1.5 Mislighold og nedskrivninger av finansielle eiendeler

Dersom objektive bevis for verdifall på utlån målt til amortisert kost kan identifiseres, beregnes nedskrivning på utlån som forskjellen mellom regnskapsført verdi i balansen og nåverdien av estimerte fremtidige kontantstrømmer neddiskontert med eiendelens internrente. Internrenten som benyttes, er eiendelens internrente før objektive bevis for verdifall blir identifisert, justert for endring i markedsrente frem til balansedagen.

Et utlån har verdifall, dersom det foreligger objektive bevis på at en tapshendelse har inntruffet etter første gangs balanseføring av utlån, og tapshendelsen reduserer utlånets estimerte fremtidige kontantstrømmer. Reduksjonen i kontantstrømmene forårsaket av tapshendelsen må kunne estimeres pålitelig.

Objektive bevis på at et utlån har verdifall inkluderer observerbare data institusjonen har kjennskap til rundt følgende hendelser:

- a. Vesentlige finansielle problemer hos debitor som svikt i likviditet, soliditet og inntjeningssevne.
- b. Betalingsmislighold anses alltid å forekomme dersom en termin ikke er betalt innen 90 dager etter forfall eller en rammekreditt har vært overtrukket i mer enn 90 dager.
- c. Andre vesentlige kontraktsbrudd som brudd på lånebetingelser.
- d. Det anses som sannsynlig at debitor vil inngå gjeldsforhandling, annen finansiell restrukturering eller at debitorens bo blir tatt under konkursbehandling.
- e. Innvilget utsettelse av betaling eller ny kreditt til betaling av termin, avtalte endringer i rentesatsen eller i andre avtalevilkår som følge av finansielle problemer hos debitor.

Listen over er ikke uttømmende. Det avgjørende for om det skal foretas nedskrivning for verdifall på et utlån, er hvorvidt tapshendelsen medfører at banken på måletidspunktet estimerer en reduksjon i utlånets fremtidige kontantstrømmer. Det er heller ikke alltid mulig å identifisere én enkelt hendelse som årsak til verdifall, men heller den kombinerte effekten av flere hendelser.

Utlån vurderes også gruppevis. Dersom det foreligger objektive bevis for at en gruppe av utlån har verdifall skal det foretas nedskrivning.

5.1.6 Beregning av kapitalbehov

Banken har utarbeidet en modell for å vurdere hvilket kapitalkrav banken bør ha for å møte bankens kredittrisiko. Modellen beregner et kapitalbehov utfra dimensjonene produkt/sikkerhet, størrelse og klassifisering. Det tas utgangspunkt i kapitalbehovet i Pilar 1 etter standardmetoden, og det korrigeres for skjevheter i risikobildet mellom de ulike produkt-/sikkerhetsklasser i porteføljen.

Banken har brukt erfaringstall fra eksisterende portefølje på fordeling etter produkt/sikkerhet, størrelse og klassifisering samt prognoser av balanseutviklingen. Ut fra dette har banken satt vekt for kapitalbehovet i nevnte dimensjoner. Vektene er grunnlag for regelmessig vurdering, mens porteføljedataene følges opp på faktiske størrelser. Banken vil i den løpende rapportering legge til grunn beregninger etter denne modell basert på engasjementsdata for den enkelte kunde, herunder risikojustert lønnsomhet ut fra kapitalkrav etter Pilar 2.

Modellen over tar utgangspunkt i bankens utlån og kreditter til ordinære kunder. For kredittrisiko knyttet til utstedere av obligasjoner, sertifikater og derivater er det lagt opp til egne krav til hvilke motparter banken kan investere i, løpetid på disse og krav til rating. Det er for disse motparter lagt til grunn risikovektene i Pilar 1.

Banken legger til grunn at kapitalkrav for å dekke kredittrisiko utover minimumskravet i Pilar 1 (8,0 %) pr. 31.12.2012 utgjør 2,77 %. Dette vil utfra foreliggende planer øke til 2,90 % i perioden frem til 31.12.2014.

5.2 Markedsrisiko

Risiko for tap som følge av endringer i observerbare underliggende markedskurser som renter, verdipapir- og valutakurser. Markedsrisiko oppstår hovedsakelig i forbindelse med bankens investeringer i verdipapirer og som følge bankens innlånsvirksomhet gjennom fastrenteinnskudd og utstedelse av verdipapirer. Videre også kunders innskudd, utlån og transaksjoner i valuta.

Bankens strategiske mål er å ha en lav markedsrisiko. Eksponeringen skal være innenfor de rammer og fullmakter som er gitt av styret, spredningen av risiko skal være god mellom valutaer og over avkastningskurvene og det skal være både liten avstand mellom kjøps- og salgskurser og god dybde i markedenes likviditet. En viss konsentrasjon i norske kroner ansees for å være naturlig.

Styring av renterisiko

Bankens renterisiko oppstår som følge av endringer i de underliggende markedrentene, og er knyttet til forskjeller i renteforfall på bankens finansielle instrumenter. Pareto Bank har som policy å ikke ta egne posisjoner i rentemarkedet. Banken vil være eksponert for renterisiko gjennom sin utlåns- og innskuddsvirksomhet, men vil søke å avdekke denne risikoen i størst mulig grad.

Banken måler renterisiko som den samlede økonomiske konsekvensen av en parallellforskyvning av rentekurven med to prosentpoeng. Alle rentesensitive poster på og utenfor balansen tas med i denne beregningen. Konsekvensen er uttrykt som endring i nåverdier av fremtidige kontantstrømmer som følge av renteendringen. Den økonomiske konsekvensen er beregnet for et bestemt antall ulike løpetidsintervaller for å illustrere hvilke renter banken har eksponering mot. Renterisiko i valuta vises foreløpig som en aggregert størrelse pr. valutasort.

Banken måler også summen av renterisiko for to og to nærliggende løpetidsintervaller. Rammebegrensninger for hvert enkelt løpetidsintervall skal begrense mulighetene for å ta yieldkurverisiko. Ved siden av den metodiske beregningen av renterisiko, strestestes også renteposisjonene for parallellskift i rentekurvene.

Banken har interne rammer for den samlede renterisiko i norske kroner og valuta og måler denne henholdsvis innenfor definerte løpetidsintervaller og på summen fra to og to nærliggende løpetidsintervaller. Rammen gjelder løpende og omfatter alle løpetider, alle finansielle instrumenter og alle valutaer.

Bankens renteposisjoner rapporteres daglig til bankens ledelse og månedlig til bankens styre.

Styring av valutarisiko

Risiko for potensielt tap i form av redusert markedsverdi som følge av endringer i valutakursen.

Pareto Bank skal ikke ta egne posisjoner i valutamarkedet og skal fortløpende og i størst mulig grad avdekke oppstått eksponering. Alle poster på og utenfor balansen med tilhørende inntekts- og kostnadsposter blir avdekket. Dette innebærer at bankens eksponering i valutamarkedet i all hovedsak vil være begrenset. Eksponeringen skal være innenfor rammer og fullmakter gitt av styret.

Banken måler valutarisiko som bankens nettoposisjon i den enkelte valuta. I tillegg måler banken summen av nettoposisjonene i hver valuta som en brutto størrelse uten netting mellom valutaer. Nettoposisjonene er omregnet til norske kroner.

Banken strestester valutaposisjonene ved å analysere resultateffekten av en markedsendring på 10 prosentpoeng for henholdsvis: største tillatte nettoposisjon i en enkelt valuta og aggregert nettoposisjon i alle valutaer.

Bankens valutaposisjoner rapporteres daglig til bankens ledelse og månedlig til bankens styre.

Kapitalbehov

Erfaringstall for bankens rente- og valutaposisjoner er vurdert opp mot de tiltak som vil bli iverksatt og gjennomført for å lukke posisjonene ved stor kursvolatilitet i markedet. Resultatendringene dette kan gi, har medført at banken avsetter kapital for å dekke opp denne risiko i Pilar 2.

5.3 Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er den risiko som er knyttet til bankens mulighet til å finansiere økning i utlån og evne til å gjøre opp for sine forpliktelser ved forfall.

Styring av likviditetsrisiko

Tre forhold er av spesiell betydning for bankens likviditetsrisiko. Det første er bankens balansestruktur, hvor stor forskjell i omløpshastighet og bindingstid på aktiva- og passivapostene resulterer i likviditetsrisiko i det man kontinuerlig er nødt til å plassere eller hente inn midler fra markedet. Videre kommer likviditeten i markedet, dvs. risikoen for å oppnå en dårlig pris i et finansielt marked fordi antallet kjøpere og selgere i markedet er for lite. Til slutt vil bankens kredittverdighet være av stor betydning, herunder soliditet og tillit i markedet.

Pareto Bank har som mål å holde en moderat likviditetsrisiko på både kort og lang sikt, herunder at innskuddsdekningen må være høy. Videre er det et mål for banken å til en hver tid ha en god likviditetsbuffer, som vil bestemmes av bankens utvikling og balansestruktur.

Den kvantitative vurderingen av bankens likviditetsrisikonivå gjøres i det korte perspektiv ved å beregne bankens likviditetsgap på daglig basis og for de neste tre måneder. I det lengre perspektiv gjøres vurderingen på grunnlag av to likviditetsindikatorer, herunder Finanstilsynets indikator 1 og 2. Som et supplement til den kvantitative vurderingen gjøres en mer skjønnsmessig vurdering av andre faktorer som påvirker likviditetsrisikonivået i banken.

Banken skal ha en robust likviditetsstyring basert på retningslinjer fastsatt av styret. Banken har utarbeidet rammer og prinsipper for styring av bankens likviditetsrisiko. I tillegg er det utarbeidet prognoser og beredskap for mulige likviditetskriser. Det er utarbeidet et policydokument som definerer likviditetsrisikotoleransen og rammer i tråd med retningslinjer gitt av Kredittilsynet.

Bankens likviditetssituasjon rapporteres daglig til bankens ledelse og månedlig til bankens styre.

Kapitalbehov

Banken har vurdert konsekvensen av en likviditetskrise der banken ikke får finansiert utlansvekst eller refinansiert lån som forfaller både som følge av bankspesifikke eller generelle forhold. Tiltakene som vil bli iverksatt vil kunne gi økonomiske tap og/eller reduserte resultater. Vurderingen av de økonomiske konsekvensens har medført at banken avsetter kapital for å dekke opp denne risiko i Pilar 2.

Det legges til grunn at kapitalbehovet vil være økende i takt med bankens utlansvekst fremover. Kapitalkrav for bankens likviditetsrisiko etter Pilar 2 beregnes derfor utfra endringer i utlån til kunder. Øvrige kvantitative vurdering av effektene på banken kapitalbehov for å møte bankens likviditetsrisiko er hensyntatt under forretningsrisiko / strategisk risiko, herunder risiko for økt innlånskostnad.

5.4 Operasjonell risiko

Risiko knyttet til tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil eller eksterne hendelser.

Dette kan innebære risiko for tap som følge av:

- Internt og eksternt bedrageri
- Avbrudd i drift eller IT-systemer
- Hindring av oppgjør og transaksjonsbehandling
- Feil økonomisk rapportering/beslutningsgrunnlag
- System og kontrollfeil i den løpende drift

Banken søker å begrense operasjonell risiko gjennom god styring og kontroll ved etablering av gode kontrollrutiner, godt etablert rutineverk, compliance funksjon, samt forsikringsdekning mot svindelanslag og formuestap.

Banken har også som policy å outsource all drift og vedlikehold av IT-systemer/bankapplikasjoner. Dette er regulert av et avtaleverk som omfatter oppetider, driftsstans, kompensasjon/erstatning mv. Risikoen og økonomiske konsekvenser av alvorlig driftsstans/-feil er vurdert som lav. Det vises til bankens katastrofeberedskapsplan og overholdelse av IKT-forskrift og internkontrollforskriften. Banken har etter denne vurdering en høy toleranse for driftsavbrudd før de økonomiske konsekvensene blir betydelige.

Kapitalbehov

Det beregnes kapitalkrav etter basismetoden i Pilar 1.

Vurderingen av bankens kapitalkrav med tanke på operasjonelle risiko er derfor i hovedsak begrenset i forhold til større tap som følge av svindel/bedrageri av banken, herunder ikke kredittrelaterte formuestap påført banken eller bankens kunder/3. part. Kapitalbehovet er vurdert i forhold egenandeler på bankens forsikringsdekninger utover kapitalkravet etter basismetoden i Pilar 1.

5.5 Forretningsrisiko / strategisk risiko

Risiko for tap som følge av strategiske beslutninger og risiko knyttet til uventede inntekts- og kostnadsendringer

En etablering av en ny bank gir muligheter for suksess samtidig som trusler kan gjøre en etablering vanskelig. Samtidig vil en nyetablert liten organisasjon ha fortrinn ved sin kompetanse, utnytte muligheter og utfordre mer etablerte og større banker. På den annen side er dette en sårbar organisasjon med få ansatte med store utfordringer på kort tid. Banken har imidlertid et bevist forhold til de utfordringer banken står ovenfor.

Konkurransesituasjonen, produkter og kundenes forventninger endres også over tid og er vanskelig både å vurdere å anslå. Dette gir både muligheter og trusler i forhold til de planer som er lagt. Resultat- og budsjettprognoser vil naturlig nok ha en iboende usikkerhet. Ut fra forretningsidé, samarbeidspartnere og markedssituasjonen er denne usikkerhet samlet sett relativt sett lav, men det er naturlig å foreta løpende justeringer av så vel forretningsplan som budsjetter i takt med de endringer som banken står ovenfor.

Prognoser for resultat- og balanse i bankens langtidsplan er bygd på en rekke forutsetninger, herunder på områder som konkurrent og markedsgrunnlag, konjunkturer og rentenivå, produkt- og virksomhetsområder samt kostnader og effektivitet. Det er naturlig at det er en viss iboende usikkerhet i disse forutsetningene som vil påvirke aktivitetene samt resultat- og balanseutviklingen som de makroøkonomiske utsikter og de regulatoriske rammebetingelser

Det er gjort sensitivitetsanalyse av de faktorer som vil ha størst betydning for bankens resultatutvikling. Dette gjelder:

- Endring i rentemargin innskudd fra kunder (innlånskostnad)
- Endring i rentemargin på lån til kunder
- Endring i utlånsvolum

Gjennomført analyse viser at bankens inntekter gitt disse forutsetninger samlet kan svinge betydelig fra budsjett/prognose. Utviklingen på inntektssiden vil naturlig være påvirket av utviklingen i så vel rentemarginer som utlånsvolum, og usikkerheten forsterkes også av en planlagt høy utlånsvekst og innlånsbehov.

I tillegg til dette vil det også være andre faktorer som kan endre bankens resultatutvikling som svikt i andre inntekter, høyere kostnader enn forutsatt og lignende. En viss korrelasjons- og diversifiseringseffekt vil også kunne finne sted mellom de ulike driverne som påvirker endelig resultatendring.

Pareto Bank vil fremover ha en relativt høy vekst. Marginer og resultater vil derfor i bankens planer i stor grad være basert på prognoser. Uavhengig av dette og i lys av erfaringene så langt bør banken ta høyde for å kunne dekke opp en ikke uvesentlig resultatsvikt rullerende i en 12 måneders horisont/periode for å få tid til å vurdere å iverksette tiltak for å justere ansvarlig kapital og/eller iverksette tiltak for å justere beregningsgrunnlaget.

Kapitalbehov

Det beregnes ikke kapitalkrav på forretnings- og strategisk risiko etter pilar 1 (SA).

Maksimal resultatendring er vurdert ikke å være uvesentlig i en 12 måneders horisont/periode. Banken avsetter kapital for å dekke opp denne risiko i Pilar 2.

5.6 Andre identifiserte risikoformer

Av annen risiko kan nevnes endringer i rammevilkår, nye regelverk som kan påvirke bankens kostnader og inntekter, herunder endringer i kapital- og likviditetskrav, skatteregler samt endringer i sikringsfondet for garanterte innskudd mv.

Videre har banken også renommé risiko knyttet til kunder, motparter, samarbeidspartnere og/eller myndigheter.

Utsiktet risikoeksponering som følge av svakheter i bankens risikostyring og kontrollopplegg kan naturligvis oppstå, og kanskje spesielt i en vekstfase som Pareto Bank fortsatt er inne i. Noe av dette er å anse som operasjonell risiko som løpende blir avdekket.

En del av ICAAP-prosessen er basert på skjønn og forutsetninger og ikke på erfaringstall fra løpende aktivitet/portefølje. Dette gjør at det kan være usikkerhet i det samlede kapitalbehovet. Videre er det ikke lagt inn diversifiserings-/elimineringseffekter mellom ulike risikotyper og hvordan disse korrelerer med hverandre som ville redusert kapitalbehovet. Disse effektene er ikke uvesentlige.

Kapitalbehov

Styret vurderer ikke at det er behov for å avsette kapital for å møte andre identifiserte risikoer.

6 UTBYTTEPOLITIKK

Pareto Banks hovedmål er å bidra til at bankens aksjonærer oppnår en konkurransedyktig avkastning på investert kapital. Pareto Bank har som hovedmål å gi en årlig egenkapitalavkastning etter tap og skatt på min. 10 % ved utgangen av 2013.

Bankens utbyttepolicy skal være forutsigbar og bidra til følgende:

- At Pareto Banks aksjonærer over tid oppnår en konkurransedyktig samlet avkastning i form av utbytte og aksjekursutvikling. Samlet avkastning er definert som summen av utbetalt utbytte pr. aksje og aksjekursutviklingen.
- At Pareto Bank over tid utbetaler et utbytte på rundt 60 % av bankens resultat etter skatt. Utdelingsforholdet må vurderes i lys av bankens kapitalsituasjon, forventet vekst, regulatoriske forhold m.v.

Følgende er lagt til grunn for bankens utbyttepolitikk:

- *Konkurransedyktig direkte avkastning:*
Pareto Bank-aksjen er ikke børsnotert og derfor vil det i et kort perspektiv være få aksjehandler, lav likviditet i og lite effisient prising av aksjen. Over tid kan det være ønskelig å notere aksjen for å etablere en markedsplass for aksjen, hvilket vil kunne bidra til en mer transparent og reell prising. Inntil videre er derfor utbytte spesielt viktig for aksjonærene.
- *Sammenliknbare selskaper:*
Pareto Bank skal over tid gi aksjonærene en samlet avkastning som er konkurransedyktig i forhold til investeringer i sammenliknbare selskaper.
- *Faktisk kapitalbehov:*
Pareto Banks faktiske kapitalbehov slik det er definert gjennom bankens vurdering av virksomhetens samlede risikonivå (ICAAP) er retningsgivende for hvilket utbyttensnivå som fastsettes. Vurderingen av kapitalbehov skal hensynta et eventuelt kapitalbehov knyttet til planlagt fremtidig vekst. Banken skal til enhver tid ha en egenkapital som er forsvarlig ut fra risikoen ved og omfanget av virksomheten i banken.
- *Tilbakekjøp av aksjer:*
Tilbakekjøp av aksjer kan komme i tillegg til utbetaling av ordinært utbytte i situasjoner med gode resultater.

7 VURDERING AV KAPITALBEHOVET

Pareto Bank har gjennomført en analyse av hele sin virksomhets risikonivå og kapitalbehov for å vurdere om det er samsvar mellom valgt risikonivå og bankens soliditet. Analysen skal også bidra til en effektiv og optimal egenkapitalbruk i forhold til virksomhetens omfang og risikoprofil.

Utgangspunktet for ICAAP-prosessen har vært alle risikoområder hvor banken har/vil ha aktivitet/risiko. Det er etablert policyer, rutiner og instruksjoner som har vært gjenstand for styrebehandling, herunder behandling av risikonivå og interne krav til risikorammer. Det samme regelverk gjennomgås systematisk av bankens kontrollkomité når disse områdene faller inn i deres arbeidsplaner. Det samme gjelder bankens revisor. Det er etablert rutiner for rapportering av bankens regulatoriske krav og interne rammer basert på dette.

Selve prosessen for utarbeidelsen, kvalitetskontroll og godkjenning av ICAAP, har styret gjort i samarbeid med bankens administrasjon. Det foretas også en uavhengig vurdering av dokumentet før dette endelig besluttes, samt forelegges bankens kontrollkomité. Styret har funnet det fornuftig å utarbeide ICAAP parallelt med bankens forretningsplan. Som et ledd i dette gjøres også en risikovurdering av bankens virksomhet etter § 6 i forskrift for internkontroll og risikostyring.

Følgende krav til kapital for Pareto Bank er besluttet av bankens styre:

	Minimum	Målnivå
- Kapitaldekning	13,00 %	14,00 %
- Kjernekapitaldekning inkl. hybrid tier 1	12,00 %	13,00 %
- Ren kjernekapitaldekning	9.50 %	10,50 %

Det legges til grunn at minimumsnivåene er absolutte og at banken skal ha kapitalnivåer over dette.

Etter at nye kapitalkrav (Basel III/CRD V) er fastsatt vil bankens styre gjøre en ny vurdering av nivåene for kapital.

*****